לא מיקרי ברכת חבירו אלא ברכת שניהם ועמ"ש שם באריכות ודוק היכי

בגבורא מ"ר מניין לברכם סמזון וכו' את ס' אלקיך זו ברכה סזמון ו רבי אומר וכו' · אבל ברכת הזמון מנדלו לה' אתי נפקא וכש שנדפסו מקרוב סוגה רבי אומר אינו לריך ולענ"ד אין הג"ה זו מיושרת דכ דרבי לא דרים את כ' אלקיך לדרשא אחריתי אלא כילה לברכת כזן וא"כ מ אבל ברכת הזמון דקאמר אטו לא ניחא לן למילף ברכת הזמון מאת ה' אלר דכתיב בבה"מ גופא ממאי דיליף לה מקרא דדברי קבלה מגדלו לה' אתי " וט דלעיל בריש פירקין בהא דמקשה חלמודא מנא הני מילי ומפרש רש"י מה דבעיכן ג' נראה מבואר מלשונו דאף למאי דילפיכן עיקר זימון מאת ה' אלר אפ"ה איצעריך למילף מגדלו לה' אתי דבעיכן ג' והיינו כדפרישית התם דעיי זימון לא שייך למילף כלל מגדלו וא"כ לפ"ז ודאי דלענין טיקר זמון פליג ר' את לת"ק הוי מדאורייתא ולרבי אינו מן התורה אלא מדרבנן ואהמכוהו אק: דגדלו לה' אתי אפ"ג דלא איירי התם בבה"מ מ"מ אסמכתא מיהא הוי ואפ! דהיינו משום דלעיל בהאי קרא כתיב אברכה את ה' בכל עת דמשמע דלע ברכה איירי וע"כ אינו אלא אסמכתא אליבא דרבי כן נראה לי י ואף לפי גירנ סספרים חדשים ג"כ יש לפרש כן או שיש לפרש דהאי אין לריך לאו לשנין ברי סזמון איירי אלא לענין ברכה דשלפניו שאין לריך מק"ו אלא מדכתיב אשר נ לך כדמסיק רבי גופא והא דשייך לשון אינו לריך לענין ק"ז אפשר דהיינו מב דלאו ק"ו גמור הוא דאית ליה פירכא כמ"ש התוספות לעיל בר"פ כ"מ ושמ"ב: דאיכא למימר דשפיר הוי ק"ו גמור למאן דתני כרם רבעי ע"ש ומה שהולרכ להאריך בכל זה הייכו למידק מינה דלת"ק הוי עיקר ברכת זימון מדאורייתא וי אסמכתא והא דאמריכן לעיל אין זמון למפרע ולא אמריכן שלריכין לחזור ולבי כל ברכת המזון ע"י זמון כמו בכל הכך דלקמן בשמעתין דאם טעה מחזירין או אפשר דהיינו משום דברכת הזמון לא שייכי כלל לעיקר בה"מ אלא כמו הזמי בעלמח: שם ר' נתן חומר חינו לריך הרי הוא אומר כבואכם העיר וכו יש לדקדק בהא דקאמר אינו לריך דהא ודאי ניחא לן למי כחן ג"כ מדברי תורה ממאי דניליף מדברי קבלה ונראה מזה דר' נתן סובר דהך דרג דאל תיקרי ובירך אלא וברך נמי לאו דרשא גמורה היא ולעולם דברכה דשלפ לא הוי אלא מדרבכן ואפשר דאף לרבי דיליף מאשר נתן לך נמי לא הוי א אסמכתא ועמ"ש בר"פ כילד מברכין : אלא דבעיקר כך ילפותא דר' נ דסאי כי הוא יברך את הזו ים לתמוה טובא דהא רש"י מפרש להדיא אברכת שלמים קאי שהיא ברכת המלות ואם כן מה ענין ברכת המוליא שה ברכת הנהנין לברכת שלמים שהיא ברכת המלות ואדרבה מהאי קרא משנ איפכא דאי ס"ד דברכת המוליא הוי חיוב גמור הו"ל למימר שהוא יברך ברי כלחם שהרי עיקר הסעודה נקראת על שם הלחם י מיהו למאי דפרישית בר כילד מברכין דאף למאי דקי"ל דברכת המוליא מדרבון כדמוכח ממתני' דב קרי אין מברך לפניו וכדמסקינן נמי בסך סוגיא דר"פ כ"מ גופא דמסיק א סברא הוא אפ"ה א"ש הא דקאמר מעיקרא מנא הני מילי משום דקס"ד דנ רשות ביד חכמים לתקן שום ברכה דלא אשכחן כוותיה באורייתא וע"ש באריכ אם כן לפ"ז כ"ש דא"ש מסוגיא דהכא לפמ"ש בסמוך דלהוך תנאי דברייתא נ אין ברכת המוליא אלא מדרבנן ואפ"ה הולרכו לפרש שיש להם קלת רמז כתורה דאל"כ לא הו"ל לחכמים לתקנן דהוי כברכה שאינה לריכה ועובר מש לא תשא אם כן לפ"ז שפיר קאמר ר' נתן כיון דאשכחן מיהא דשייך ברכה שלפ בברכת המלות כגון האי דשלמים אלמא דלא מיקרי ברכה שאינה לריכה אם כ"ה לענין ברכת הנהנין כיון דסברא הוא דאסור לאדם ליהנות בלא ברכה נראה לי יועוד נראה לי לפרש בדרך אחר דנהי דפשטא דקרא דהוא יברך הזו אברכת שלמים קאי מ"מ כיון דמקמי הכי כתיב כי לא יאכל העם עד בו ובתרא כמי כתיב אחרי כן יאכלו הקרואים וכפל לשון הוא אלא ע"כ דקושנ דמילתא הכי הוא דכל העם המתינו מלאכול שום דבר עד בואו כדי שיב ברכת המוליא תחילה כדאמרינן לעיל שכן הוא עיקר הדין דאחד מברך לכ כשהסבו בחבורה אחת וכיון שהתחיל במלוה לבלוע תחילה מנוילא שהוא יב ג"כ תחילה ברכת הזכח כדאמרינן לעיל דהמתחיל אומרים לו גמור בדבר השייכים לסעודה כדפרישית התם לענין מוגמר ע"ש וכ"ש הכא בברכת המל דשייך ברוב עם הדרת מלך כדאיתא לקמן לענין הביאו לפניסם מאור וא"כ שפ ילפינן ממילא דשייך ברכת המוליא לפניו אי מיסורא דקרא או מעיקר דינא ד לאו ברכת המוליא דבהשבו אחד מברך לכולן לא היו לריכין להמתין ג"כ נ בואו משים ברכת הזבח אלא כל אחד היה מברך לעלמו ומברך עדיף אם סיכא דאיכא כבר אדם גדול כן נראה לי וכן נראה מלשון רש"י והרד"ק בי הפסוקים במ"ע בכוונת התרגום ע"ע י ואפ"ה א"ע הא דמקעינן וכל כך לנ משום דהני נשי לאו דינא בעו לאגמורי לשאול אלא מתוך סיפור דבריהם למז דלשון יולא ואינו יולא לריך לפרש בכה"ג לפי שיטת רש"י והתוספות ועיין בטוא"ת שכך היו עושין לפנים בישראל והתמיה שלא התעורר שום מפורש בענין זה ודו"ו

ולטעתיך קטן בר חיובה הוא ומש"ה מוקי לה כשאכל אביו שיעורא דרבנן שהא דקשיא ליה לרש"ו מקטן טפי מנשים שהיא שיקר השקלא וטריא דלטיל בפ' מי שמתו דחם נשים בבה"מ דרבק לא מלו מפקו לבעלם י"ח אלא משום דאיכא למימר דשאני נשים דליחינהו בר חיובא כלל מדאורייתא מש"ה לא קריכן בהו מחוייב בדבר משא"כ בקטן דאתי לכלל חיוב דאורייתא לכשיגדל משמע ליה לרש"י דדמי לשיעור כזית שהוא נמי מדרבנן ואפ"ה קרינן ביה מחויב בדבר שאם יאכל כדי שביעה הוי מחויב מדאורייתא וע"ז הולרך רש"י לפרש דאפ"ה שאני קטן דאין החיוב מלד עלמו אלא שאביו חייב לחנכו כן נראה לי בכוונת רש"י מיהו בשיקר דבריו שהשיג על בעל ה"ג אבאר בסמוך בל' התום':

בתום׳ בד"ה עד שיחכל כזית דגן משמע שחם חכל כזית וכו׳ ותימח הח כזית לא הוי אלא מדרבכן וכו' דהא אמריכן בפרק מי שמתו וכו' ולא מלי לאוהמי וכו' אלא בדאכל אביו כזית עכ"ל · האי לישנא דאכל אבין כזית לא נמלא שם בגמרא בסוגיא דפ' מי שמחו אלא סחמא קאמר החם הב"ע דאכל שיעורא דרבנן אלא דממילא פשיטא להו להתום' דהאי שיעורא דרבנן היינו כזית דאי בפחות מכזית לא אשכחן דחייב אפילו מדרבכן והתום' קילרו כאן וסמכו על מ"ש לקמן בדף הסמוך בסוגיא דעד כמה מזמנין ובם הביאו ראיה זו ועוד ראים אחרת דשיעור כזית אינו אלא מדרבנן ומה שיש לדקדק בדבריהם יבואר שם

במקומו אי"ה ועיין עליו:

ע"ב בא"ד ובעל ה"ג פירש וכו' אלא נראה לחלק וכו' מחויב בדבר קריקו ביה אפילו לא אכל כלל וכו' והיינו טעמא דכל ישראל ערבין וכו' עס"ה יוש כאן מקום עיון שדבריהם בזה סותרין לגמרי דברי עלמן שכתבו לשיל בריש פירקין בד"ה אם רלו לזמן דאדרבה בבה"מ מחמריקן עפי לומר שאין א' יולא בברכת חבירו טפי מלענין המוליא והיינו בחד מתרי טעמי שכתבו שם אי משום דבשעת בה"מ מתפרדין זה מזה או משום דבה"מ דאורייתא אלמא דאפי בשניהם חייבין בבה"מ מחמריק ולפי דבריהם כאן הוא ממש להיפך דאפילו בשלא אכל המברך כלל מוליא את חבירו מטעם דכל ישראל ערבין משא"כ בהמוליא דברכת הנהנין הוא לא שייך האי טעמא דכל ישראל ערבין כדאיתא להדיא בבריית' דס"פ ראוחו ב"ד דקתני חוץ מברכת המוליא וכו' וכה"ג קשה מדבריהם דהכא על דבריהם בס"פ כילד מברכין גבי הסבו ובפ' כל הבשר גבי אין מזמנין על הפירות ע"ש י והגלע"ד בזה ליישב היינו ע"פ מ"ש הרא"ש ז"ל בשמעתין דהאי טעמח דכל ישראל ערבין לא מהני אלא מדאורייתא אבל מדרבכן מי שלא אכל כלל אינו מוליא ומייתי ראיה מהירושלמי דפרק מי שמתו לעיל בכמה דוכתי דדרשינן ואכלת ושבעת וברכת דמי שאכל הוא יברך וכתב הרא"ש כאן דאסמכת' בעלמא סוא ומדרבק משא"כ כשאכל שיעורא דרבק אוקמוסו אדאורייתא אלו תמלית דברי הרא"ש ז"ל . אלא שאני מוסיף בו טעם לשבח דאפילו בלא האי אסמכתא דסירושלמי יש סברא לומר דמי שאכל הוא יברך למלוה מן המובחר דהת בלח"ה קי"ל דמברך עדיף כדחיתה לקמן דחמר רב לבריה חטוף ובריך וכדפרישית לעיל דמה"ט אפילו שנים שאכלו מצום ליחלק למצום מן המובחר אלא היכא דאיכא מצות זימון ודאי לא שייך האי טעמא דמברך עדיף ואם כן לפ"ז א"ש טובא דמ"ש התוהפות כאן האי טעמא דכל ישראל ערבים כוונתן ג"כ כמ"ש הרא"ש ז"ל דמדאורייתא הכי הוא אבל מדרבק אסור משא"כ היכא דאיכא זימון וכ"ם היכא דאיכא גדול כגון בעובדא דשמעון בן שעח דלא הוי סגי בלח"ה כמו שאמר ינאי דלא הוי גברא דלברך להו מש"ה אי הוי אכל כזית דגן שפיר היה יכול לברך ולהוליא אחרים י"ח כדי לקיים מלות זימון וא"כ בכה"ג מליכן לאוקמי נמי מימרא דרבי יוחכן דהכא כשאכל כזית דגן דמוליא אחרים י"ח היכא דלא סגי בלא"ה שהוא יברך כנון שהוא גדול בחכמה מחביריו י ולענ"ד בלא"ה ע"כ בהכי איירי דאל"כ האמשמע לעיל בפירקין דרב אמר עיקר שבסעודה מברך אפילו היכח דאיכא גדול ומסקינן עלה דהלכחא דגדול מברך אע"פ שבא לבסוף וא"כ ממילא שמעינן דסיכא דליכא גדול עיקר שבסעודה מברך אם כן מסחמת דמי שאכל כדי שביעה הוי עיקר שבסעודה לגבי מי שאכל כזיח: ורפ"ז יש לי ליישב שיטת בעל ה"ג להסכים שיטתו לשיטת התום' והרח"ש ולפרש דבריו היכא דליכא גדול ואם כן משיקר הדין דדוקא שיקר

שבסעודה לריך לברך להוליא אחרים ואדרבה שיטת הירושלתי מסייע להך סברא דכיון דדרשינן לאסמכתא ואכלת ושבעת וברכת מי שאכל הוא יברך וא"כ למאי דקי"ל דמדאורייתא בעינן כדי שביעה ממילא דדרשינן האי אסמכתא דואכלת ושבעת וברכת כפשטים דמי שאכל ושבט הוא יברך . ואף דמלשון בעל ה"ג משמע לכחורה דבדיעבד נמי לא יצא אפ"ה אין כוונתו שמי שאכל כדי שביעה אינו יוצא כלל ולריך לחזור ולברך אלא שיקר כוונתו דמשיקר סדין כן הוא דמי שאכל כזית אין לו להוליא חבירו שאכל כדי שביעה ומש"ה לריך א' מהם לברך או לחלק -ואין חימא בזה דבלא"ה כבר כתבחי בפירקין ובס"פ כילד מברכין בכמה דוכחי